

קהילות בקשר מובילות שינוי
مجتمعات بتواصل "كيشر" تقود للتغيير
מיסודם של ארגון קשר וקרן משפחת רודרמן

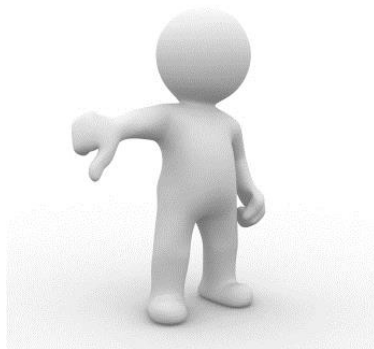
פנאי זה לא משחק ילדים

הכנס הארצי הרביעי של רשת קהילות בקשר מובילות שינוי
תמר גבע, ינואר 2018

מה משמעות הפנאי בחייו של אדם?

- ▶ פעילות אנשים בשעות הפנאי מהווה חלק חשוב מאוד בהתפתחות האנושית
- ▶ בפעילות זו מתקיימים תהליכי חיברות והתנסות בינאישית שלא ניתן לקיימה באופן מלא בסיטואציה מלאכותית.
- ▶ תהליכי ההתנסות החברתיים ישפעו על קשריו האישיים של האדם בהווה ובעתיד (חברה, זוגיות, תעסוקה)
- ▶ העדר מענה בשעות הפנאי משפיע לרעה על אנשים עם מוגבלות, משפחותיהם וכלל הקהילה.

קחו אוויר, זה הולך להיות מתסכל....

השלכות על הילד/מתבגר/בוגר עם המוגבלות:

- ▶ **השלכות פסיכוסוציאליות התפתחותיות על הילדים עם המוגבלות** - חוסר בהזדמנויות ליצירת קשרים חברתיים יפגעו ביכולת הילד להכיר ולהפנים המוסכמות החברתיות, לתרגל קשר, כישורי שיחה, פתרון קונפליקטים, גבולות, סיכון - וכשאלה נותרים לא מפותחים, הפרט נזקק להגנה של סביבה מקצועית מוגברת. סיטואציה זו מזמנת חווית בדידות קשה ומתמשכת. **תקשורת, חיברות, מתקיימות תוך כדי התנסות חברתית מגוונת - ולא יכולה להילמד בשום דרך אחרת.**
- ▶ **פגיעה בריאותית** - שעות רבות ללא מעש, יזמנו חוסר בתנועה, הפגת תסכול באמצעות אכילה מוגברת, אלו יגרמו להשמנה ולתחלואה נלווית. לחוויית הבדידות יכולות להתלוות מצוקה רגשית ואף פיתוח של תסמינים נפשיים.
- ▶ **חשיפה מוגברת למצבי סיכון** - בשל שעות הבדידות המרובות, נוער זה יהיה מועד לשוטטות, ומתוך הרצון לקשר ולקות אובייקטיבית בשיפוט חברתי - מצב זה עלול לזמן סיכון כגון: אלימות פיסית, פגיעה מינית ולעיתים אף כלכלית.
- ▶ **פגיעה בזכות בסיסית** - לקבל מענה המוצע לכלל האזרחים, כחבר בקהילה, וליהנות ממגוון אפשרות לפיתוח עצמי ומימוש עצמי במגוון תחומים כפי בחירתו וצרכיו.

השלכות על ההורים והתא המשפחתי

- ▶ **פגיעה ביכולת ההשתכרות של אחד ההורים לפחות** - הגעה מוקדמת של הילד המיוחד הביתה, בעודו לא מסוגל להעסיק את עצמו ולעיתים אף עשוי להתמודד עם התנהגות מסכנת - תצריך השגחת הורה - דבר שלא יאפשר לו לעבוד בהיקף שעות מספק, לבחירותיו ולהתפתחותו המקצועית.
- ▶ **לחץ על כלל התא המשפחתי** - שעות אחר הצהריים בהן כל הילדים בבית, כאשר אחד הילדים עם צרכים מיוחדים, יוצר לכתחילה לחץ בבית. פעמים רבות יעלו קונפליקטים ותחרות בין האחים. לעיתים הם יצטרכו להתגייס לשמור ולהעסיק את האח המיוחד - דבר שעלול ליצור חוויה מתסכלת ותובענית לאורך זמן.
- ▶ **חווית תעוקה להורים** - שילדם דחוי, שאין לו מקום בחברה, הפחד והכאב הכי משמעותי עמו מתמודדים הורים לילד עם צרכים מיוחדים.

השלכות על הקהילה

▶ פיתוח דעות קדומות וסטיגמה אודות אנשים עם מוגבלות

▶ חוסר בכלים להתמודדות במפגש עם אדם עם מוגבלות, עלול לגרום לדחייה ואף תחושת פחד ואיום.

▶ חברה סגרגטיבית, "טהרנית", שחיקת ערך ההכלה והסובלנות

למה מתקיימת הדרה של אנשים עם מוגבלות בתחום הפנאי?

- ▶ הגישה הרפואית הרואה אדם דרך "עדשת המוגבלות", אימצה גישה של בידול והפרדה במסגרות החיים השונות: חינוך, מגורים תעסוקה ועוד
- ▶ תחום הפנאי עבר מ"הרחוב", מהתנהגות חברתית לא מאורגנת, למתנסים, לקבוצות מונחות ע"י אנשי מקצוע, אשר אימצו את הגישה הרפואית ובכללה את הצורך להפריד ולקיים מענה שונה/ייחודי/מותאם ע"י אנשי מקצוע.
- ▶ מצב זה איננו עומד במבחן התקציבי שמהווה בסיס למודל הכלכלי של מוסדות הפנאי.
- ▶ השירותים החברתיים אינם מכירים בפנאי כתחום אקוטי להתפתחות התקינה של אנשים ובכללם אנשים עם מוגבלויות. אי לכך, השירותים אינם מתקצבים פעילות זו באופן מספק
- ▶ סטיגמה שזורה בתהליכי החשיבה... הגנה על הילדים מפני חשיפה לאדם עם מוגבלות, "מפגש טראומטי", סיכון, צורך במענה מקצועי ולא חברתי ועוד..

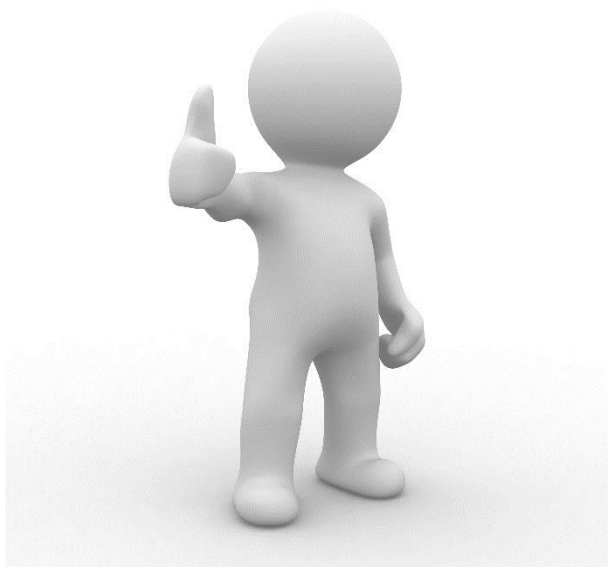
▶ **44.5% אנשים עם מוגבלות אינם עוסקים בפעילות חברתית כלל**

▶ **65% מאנשים עם מוגבלות דיווחו כי מעוניינים בשיפור מעורבותם החברתית**

חדשות טובות..

▶ המצב המתואר הנו מעשה ידי אדם - אלו מבנים מוסדיים וחברתיים שיוצרים את המציאות המקפחת - ובתחום זה לקבוצת הורים אקטיביסטים ונחושים, מצוידים בידע וראייה ביקורתית:

יש יכולת לשנות!

חוק שוויון לאנשים עם מוגבלות - תשנ"ח - 1998

► **עקרון יסוד:** זכויותיהם של אנשים עם מוגבלות ומחויבותה של החברה בישראל לזכויות אלה, מושתתות על ההכרה בעקרון השוויון, על ההכרה בערך האדם שנברא בצלם ועל עקרון כבוד הבריות.

► **מטרת החוק:** חוק זה מטרתו להגן על כבודו וחירותו של אדם עם מוגבלות, ולעגן את זכותו להשתתפות שוויונית ופעילה בחברה בכל תחומי החיים, וכן לתת מענה הולם לצרכיו המיוחדים באופן שיאפשר לו לחיות את חייו בעצמאות מרבית, בפרטיות ובכבוד, תוך מיצוי מלוא יכולתו.

► **סעיף 19 ו':** מי שעיסוקו במתן שירות ציבורי, בהפעלת מקום ציבורי או בהספקת מוצר, לא יפלה אדם מחמת מוגבלותו בכל אחד מאלה, לפי הענין:

► (1) לא יסרב -

► (א) לאפשר לו גישה למקום ציבורי או לחלק ממנו;

► (ב) לתת לו שירות ציבורי;

► (ג) לספק לו מוצר;

► (ד) לאפשר לו שימוש בשירות ציבורי או הנאה משירות ציבורי;

► לא ייחשב מקום או שירות כמקום או שירות שאינו עומד לשימוש כלל הציבור או חלק בלתי מסוים ממנו.

תרומת פעילות הפנאי לאדם עם מוגבלות

- ▶ קידום רגשות חיוביים ורווחה אישית
- ▶ קידום דימוי עצמי חיובי, הערכה עצמית ורוחניות
- ▶ קידום קשרים חברתיים ותרבותיים המביאים להרמוניה
- ▶ קידום כוחות פנימיים וחוסן
- ▶ קידום למידה והתפתחות אישית לאורך מעגל החיים
- ▶ ביטוי ליכולות וסוגי אינטליגנציות שונות

ממחקרים עולה שילדים ובני נוער עם מוגבלות, שנטלו חלק בפעילויות פנאי, הראו ירידה משמעותית בחוויית הבדידות, תוקפנות והתנהגות אנטי-סוציאלית. ומן הצד השני, הראו שיפור משמעותי בוויסות התנהגות, שיפור ביכולת הסתגלות אישית וחברתית

תרומת השתתפותו של הילד בפעילות פנאי לתא המשפחתי וההורים בפרט:

עלייה בתחושת שייכות והקבלה של הילד ומשפחתו ▶

הקלה על העומס בשעות הפנאי ▶

חוויה של קיום מענה שהילד/הבוגר ראוי לו ▶

תרומת השתתפות אנשים עם מוגבלות בפעילות פנאי, לקהילה:

- ▶ חשיפה אשר מקדמת קבלה, הכלה של האדם המיוחד
- ▶ ירידה בחרדה מהמפגש עם האדם המיוחד
- ▶ למידה הדדית אשר מפחיתה סיכון - לשני הצדדים
- ▶ ירידה באינטראקציות שליליות
- ▶ "נירמול" ההוויה החברתית - יש פה מקום לכולם

טיפים לקבוצות המנהיגות בתהליכי הקמת שירותי פנאי ביישוב:

- ▶ **עמדות:** הצגת קהילת המשפחות ווידוא נכונות לשת"פ בקרב גורמי הפנאי השונים ועמדותיהם הערכיות-מקצועיות בנושא - **זכות ולא חסד!!**
- ▶ **הקמת קהילה** - קשה מאוד ליצור חוגים/קבוצות ולמלא אותם במינימום הנדרש ללא קהילה רחבה מאחורי היוזמה
- ▶ **מיפוי צרכים ומיפוי קהילתי** להכרת הצרכים הקונקרטיים של המשפחות (גיל הילדים/הבוגרים, לקויות, תחומי עניין) וכן היכרות עם כלל הגורמים בעיר העוסקים התחום הפנאי והקהילה
- ▶ **פיתוח דרכי תקשורת** עם כלל הקהילה לטובת פרסום והפצת היוזמות השונות
- ▶ **גיוס משאבים** יש לעבות את השותפות במהלכי הפיתוח השונים שכן השירות הנדרש פעמים רבות יקר מאוד.

טיפים לקבוצות המנהיגות בתהליכי הקמת שירותי פנאי ביישוב המשך:

- ▶ **סבלנות!** קהילה לא עוברת בקלות ממצב של חוסר מקום בפנאי ותחושה שזה "לא שייך לנו", לשיתוף פעולה פורה - יש לקחת בחשבון שלעיתים תכניות לא יצליחו לצאת אל הפועל - לא להתייאש ולא להאמין למי שטוען ש"כנראה אין צורך..."
- ▶ **טיימינג!** יש לחתור לצאת בפרסום מענים במהלך יולי-אוגוסט - שכן אז משפחות מתארגנות עם לוחות הזמנים המשפחתיים - מאוד קשה לגייס השתתפות לאחר שהשנה כבר החלה..
- ▶ **יצירתיות!** תמיד נכון ובפרט בתחום זה, נושא הפעילות, גיוס משאבים, פעילויות שיא להעצמת החניכים והשילוב בקהילה ועוד
- ▶ **מתנדבים!** לרוב חיוני מאוד, מסייע בתחומים שונים: הבאת חניכים, "עוד זוג ידיים", ערכי שילוב, העצמה הדדית, ערך מוסף משמעותי לחוויה בפעילות

טיפים לקבוצות המנהיגות בתהליכי הקמת שירותי פנאי ביישוב המשך:

- ▶ **שילוב ידיים בין הורים לילדים עם מוגבלויות שונות/רקעים שונים** - לא למשוך את "שמיכת" התקציבים לגלות אחריות קהילתית משותפת
- ▶ **שילוב ידיים בין הקהילות** - שיתוף ברעיונות ודרכי פעולה, **וחשוב!** עבודה מול גורמי המקצוע וקובעי המדיניות התקציבית, להכללת תחום הפנאי בראיית העולם הטיפולית-קהילתית ותקצובה בהתאם.

קהילות בקשר מובילות שינוי
مجتمعات بتواصل "كيشر" تقود للتغيير
מיסודם של ארגון קשר וקרן משפחת רודרמן

לכל שאלה או התייעצות בנושא מוזמנים לפנות אלינו

ארגון קשר- הבית של המשפחות המיוחדות 02-6236116

כרמית לוי-דוד - מנהלת רשת קהילות בקשר מובילות שינוי
carmit@keshet.org.il - 052-3513648

בהצלחה !

משפחות קשרים מיוחדים